

Література

1. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 1999. 288 с.
2. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н.Ярцева. Москва : Сов. энциклопедия, 1990. 685 с.
3. Масенко Л. Суржик: між мовою і язиком. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 135 с.
4. Нередкова С.С. Мовна ситуація Луганська. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2013. Вип. 34. С. 230-234.
5. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
6. Ткачук Т. До питання про мовну толерантність (результати опитування, проведеного у Вінницькій області). *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. 2017. Вип. 3. С. 68-76.
7. Швейцер А.Д. Современная социалингвистика: Теория, проблемы, методы. Москва : Наука, 1976. 175 с.

Олена Жаровська
(м. Вінниця)

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ УНІВЕРСАЛІЇ В ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кожна наука, як відомо, має свій категоріальний апарат або систему категорій, за допомогою якої здійснюється осмислення та відображення предмету відповідної галузі. Під категоріями розуміють найбільш загальні поняття, які відображають універсальні властивості й відношення об'єктивної дійсності. До найбільш усталених культурологічних категорій можна зарахувати такі: культурні об'єкти (культурні риси, артефакти, культурні системи і конфігурації), культурні процеси (культурогенез, функціонування культури, відтворення культури та ін.), культурні властивості (функціональність, семантичність, універсальність, локальність, унікальність культури та ін.), культурні функції (соціокультурна організація та регуляція, пізнання, акумуляція, селекція та трансляція соціокультурного досвіду та ін.), культурні норми (зразки, правила, традиції, стиль, мода та ін.), культурні позначення (знаки, символи, образи, культурні тексти та ін.), процеси і результати засвоєння культурного досвіду індивідами (соціалізація, інкультурація, акультурація, навчання та ін.), міжкультурні взаємодії (запозичення, культурна дифузія, культурний синтез та ні) тощо [4].

Культурна система (грец. *συστήμα* – поєднання, утворення) – це цілісна сукупність підсистем та елементів культурного об'єкту, між якими існує закономірний зв'язок та взаємодія, що обумовлює його властивості та

закономірності функціонування. Структура системи – це стійка сукупність підсистем, елементів культурного об'єкту та зв'язків між ними, що забезпечує його цілісність та зберігання основних властивостей при зовнішніх та внутрішніх змінах. Зв'язок між елементами культурної системи – стійкі відносини між елементами, що обумовлюють залежність властивостей одного елемента від властивостей інших елементів системи. Відтак, культурна система є сукупністю взаємопов'язаних та взаємозалежних культурних елементів [2].

Культурна система – певним чином упорядкована сукупність культурних рис і форм, яка історично склалася на практиці деякої людської спільноти та розглядається з точки зору її типічності, універсальності. У випадку, коли певна культурна система розглядається не з позиції виявлення типового, а з метою дослідження неповторності поєднання елементів системи, її унікальності, використовують поняття культурної конфігурації. Таким чином, будь яка конкретно-історична культура може бути розглянута і як власне культурна система, і як культурна конфігурація (акцент на неповторність цієї системи) [4].

Актуальним нині є дослідження культурної системи в межах інформаційного суспільства та виявлення універсальності, котра притаманна усім культурам. Так, А. Новицький [5, с. 26] окреслює такі ознаки переходу постіндустріального суспільства до інформаційного: поняття «інформація» набуває нового значення; значний розвиток інформаційних та телекомунікаційних систем в усіх сферах життя людини; загальний доступ до мережі інтернет; зміни, пов'язані із зайнятістю населення, формування, становлення і розвиток новітніх суспільних відносин, створення новин суспільних конфігурацій, суспільних груп, суспільних відносин; при здійсненні досліджень в різних галузях науки використовується різноаспектне визначення наукових підходів для вирішення проблем теоретичного обґрунтування у сфері суспільних змін; створення новинно-мережевих субкультур, що притаманні віртуальним відносинам; можливість аналізу, планування та наукового прогнозування суспільного розвитку, де найвищою цінністю є знання та інформація; різноманітність пізнавальних процесів, які зумовлені науковими дослідженнями у різних сферах науки; вивчення проблеми пізнання нових можливостей, що притаманні нашому суспільству, та співставлення знання та інформації з реальністю, дослідження умов вірогідності та істинності пізнання інформаційного суспільства; виникнення та розвиток специфічних суспільних інститутів, що притаманні новим інформаційним відносинам у суспільстві [5, с. 25]. Формування інформаційного суспільства, спровокувало виникнення такого нового феномена сучасності, як інформаційно-культурна глобалізація. Саме остання щонайбільше спровокувала неоднозначні та почасти негативні трансформації, які нині загрожують розмиванням традиційних підвалин

культурної самототожності, провокуючи виникнення на їх місці нових, суперечливих поєднань у формі своєрідних міксів різних ментальних цінностей. Перший негативний наслідок інформаційно-культурної глобалізації – трансформації у мовній сфері. Саме національна мова, з одного боку, слугує засобом ідентифікації (співвіднесення) людини себе з певним культурним середовищем та дає змогу останньому визначати своє позиціонування серед інших культурних спільнот у світі [6].

Інформаційне суспільство – це суспільство, яке ґрунтується на інформації (Парламентська Асамблея Ради Європи, 1997). У світовому суспільно-політичному просторі також здійснювались спроби визначити його сутність, зокрема: інформаційне суспільство – комплексне поняття, у якому економіка, наука й культура є взаємодоповнювальними чинниками, а основний успіх пов'язаний із синергією усіх складових. Найголовнішим ресурсом розвитку суспільства є люди, їхні інтелектуальні, творчі, духовні здібності. Нині найбільш обмежений і найдорожчий ресурс – знання й компетенції. Завдання суспільства – створити умови для реалізації потенціалу кожної людини за допомогою інформації, знань, інформаційно-комунікативних технологій. Ці положення були відображені в документах Єврокомісії, а термінологія дещо змінена. Єврокомісія надала перевагу термінам «інформаційна інфраструктура» й «інформаційна супермагістраль» на протигагу поняттю «інформаційне суспільство». У такому суспільстві починає виникати мозаїчна культура (вихоплена з певного історичного або культурного контексту) і з'являється мозаїчна ідентичність (котра складається іноді із протилежних ідентичностей, які суперечать одна одній), що набуває поширення завдяки новим формам комунікацій, включаючи медійні (S. Turkle).

Останні роки характеризуються збагаченням суспільного лексикону такими поняттями, як «комп'ютероопосередкована політична комунікація», «електронний уряд», «кіберполітика», «електронне громадянство», «кібердемократія». Саме інформаційна революція, що сьогодні розгортається фактично на наших очах, і визначає рух до іншого нового суспільства – інформаційного, чи «суспільства знань» [3, с. 75]. Однією з фундаментальних характеристик цього суспільства є його глобальний характер. Процес формування суспільства характеризується стиранням меж між країнами та народами, змінюється структура світової економіки, більш динамічним та конкурентним стає ринок. Знання та інформація стають одними із ключових ресурсів країни, масштаби використання яких прирівнюються до використання традиційних ресурсів, і доступ до них є одним з основних факторів соціально-економічного розвитку цієї держави. Тому одним з пріоритетних завдань вважають формування та посилення розвитку інформаційної інфраструктури. Водночас новітні інформаційні технології, проникаючи чи не в усі сфери людського життя, продукують не лише нові

можливості щодо вирішення низки проблем, однак і породжують нові проблеми та загрози, такі як розрив зв'язків між державами, так і в межах окремої країни, додержання свободи слова та відсутність цензури, захист прав та інтересів етнічних меншин і підростаючого покоління, збереження національної мови та культурного спадку у нових умовах, охорона інтелектуальної власності, протистояння культурній експансії інших країн. Створення глобального інформаційного суспільства нині є об'єктивно-зумовленим процесом, основою якого слугує зростаючий вплив нових інформаційно-телекомунікаційних технологій на усі сфери людського життя, взаємовідносини держави та суспільства і міжнародні відносини в цілому [3, с. 45].

Нині можна говорити про загальні гуманітарні тенденції розвитку глобального мережевого співтовариства. З огляду на це, цікавими є ідеї японського дослідника Й. Масуди, за прогнозами якого створюване в його країні суспільство повинно й буде ґрунтуватися на комп'ютерній техніці. Роль людського чинника або змінюється, або значно посилюється за рахунок інтелектуальної праці. Найважливішою цінністю в такому суспільстві буде час, на відміну від індустріального суспільства, у якому нею (цінністю) було споживання товару [1]. Таким чином, інформаційне суспільство трансформувалося в інформаційно-комунікативне. Інформаційно-комунікативне суспільство – це суспільство, де базовою цінністю є не знання, не інформація, а комунікація між соціальними акторами, групами й окремими індивідами.

Література

1. Від інформаційного до інформаційно-комунікативного суспільства. / Електронний ресурс URL : https://pidruchniki.com/19110108/psihologiya/vid_informatsiynogo_informatsiyno-komunikativnogo_suspilstva
2. Герчанівська П. Е. Аналіз культури в парадигмі теорії систем. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв № 1'2017 С. 3-7 URL:https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Visnyk_NAKKKiM/Visnyk_1_2017.pdf
3. Дзьобань О. Л. Інформаційна безпека у проблемному полі соціокультурної реальності [Текст] : монографія / О. П. Дзьобань. Х. : Майдан, 2010. 260 с.
4. Категорії культурології / [Електронний ресурс] URL : https://studopedia.com.ua/1_6663_kategorii-kulturologii.html
5. Новицький А. М. Феномен «інформаційного суспільства як об'єкт наукового дослідження. Інформація і право. 2011. № 1. С. 25-29

6. Пилявець Л. С. Мова і глобалізаційні трансформації в українській культурі: теоретичні аспекти. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв № 1'2017 С. 53-56. URL : https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Visnyk_NAKKKiM/Visnyk_1_2017.pdf

Igor Protsenko

Universidad del Norte (Uninorte),

(Asunción, Paraguay),

Universidad Nacional de Donetsk Vasyl Stus,

(Vinnytsa, Ucrania)

**SITUACIÓN LINGÜÍSTICA DEL PARAGUAY.
PECULIARIDADES DEL ESPAÑOL Y EL GUARANÍ PARAGUAYO.
JOPARÁ – “LA TERCERA LENGUA DEL PARAGUAY”.
(reflexión de la situación lingüística del Paraguay en la literatura.
Novela de Juan Manuel Marcos “El invierno de Gunter”)**

Objeto de nuestro estudio son paraguayismos, las unidades lingüísticas, típicas para Paraguay.

Breve análisis de lo que se considera como “paraguayismo” por algunos lingüistas representan Leni Pane en el libro “Los paraguayismos” [6, pp. 14-15], Isabel Baca de Espínola y Ebelio Espínola Benítez en su libro “Glosario de paraguayismos en el *Hijo de Hombre* de Augusto Roa Bastos” [2, p.13].

Los autores mencionan que hay varios entendimientos del problema. Paraguayismos se consideran como:

- el léxico con las peculiaridades fonéticas en el español de Paraguay: p.ej. *camisá, cociná, sabaná*, etc.;
- las palabras españolas empleadas en la base de morfología del guaraní y las unidades lingüísticas construidas en la base del sintaxis del guaraní (se trata en primer lugar del sistema verbal);
- léxico de origen guaraní, que se usa activamente en el español de Paraguay: p. ej. *mbejú* ‘torta de almidón, queso y grasa’ [9, p.14], etc.

En todas formas, la determinación básica de del léxico analizado es: los paraguayismos son las unidades del lenguaje de Paraguay que se reflejan en varios niveles de la lengua: fonético, gramatical, lexical, sintáctico.

Paraguayismos fonéticos.

Carlos Alberto Posineri Scala menciona que el habla de Asunción y del Paraguay “se sitarían dentro del español austral guaraníco” y menciona lo siguiente [6]: